

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość	
1. Nazwa		2. Czas powstania		SADKI	
DOM NR 15		prawdopodobnie początek XX w.			
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				4. Adres	
				ulica i nr: Wyrzyska 15	
widok w kierunku północno-wschodnim				nr działki: 363	
				współrzędne: 53.159543, 17.444656	
				5. Przynależność administracyjna	
				województwo kujawsko-pomorskie	
				powiat nakielski	
				gmina Sadki	
				6. Formy ochrony	
				Obiekt ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków	
				Obiekt ujęty w gminnej ewidencji zabytków Gminy Sadki, przyjętej zarządzeniem nr 55.2026 Wójta Gminy Sadki z dnia 7 września 2026 r.	

Budynek zlokalizowany jest przy głównej drodze przebiegającej przez Sadki, w ich centralno-zachodniej części. Stanowi element historycznej zabudowy mieszkalnej rozwijającej się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych miejscowości w XIX i XX w., związanej ze stopniowym rozwojem Sadek jako lokalnego ośrodka usługowo-mieszkalnego.

Budynek mieszkalny wzniesiony został najpewniej w pierwszej połowie XX w. jako obiekt parterowy z użytkowym poddaszem, założony na planie prostokąta. Bryła jest zwarta i czytelna, nakryta dachem dwuspadowym o stosunkowo łagodnym nachyleniu połaci. Pokrycie dachowe stanowi dachówka ceramiczna w ciemnym odcieniu, obecnie częściowo zabrudzona.

Elewacja frontowa ma charakter symetryczny. Po obu stronach osi znajdują się okna, natomiast centralnie usytuowane jest wejście główne, nad którym wznosi się lukarna dachowa. Stanowi ona główny akcent kompozycyjny elewacji frontowej. Ma formę niewielkiej wystawki zwieńczonej daszkiem dwuspadowym, ustawionym prostopadłe do głównej kalenicy.

Wejście do budynku zaakcentowane jest niewielkim, wtórnym daszkiem. W elewacjach widoczne są charakterystyczne detale w postaci geometrycznych płycin o formie rombów, umieszczonych nad oknami. Element ten nadaje budynkowi indywidualny, choć skromny wyraz architektoniczny, typowy dla zabudowy mieszkalnej pierwszej połowy XX w.

Ściany budynku są otynkowane i pomalowane na jasny kolor, jednak powierzchnia tynku wykazuje lokalne ubytki i spękania. Stolarka okienna została wymieniona na współczesną, wykonaną z PCV, bez zachowania historycznych podziałów.

Od strony tylnej widoczne są wtórne przekształcenia, w tym dobudowany niewielki ganek oraz elementy wyposażenia użytkowego. Otoczenie budynku jest zaniedbane i silnie porośnięte roślinnością.

Wartość zabytkowa budynku wynika przede wszystkim z jego lokalizacji przy głównym ciągu komunikacyjnym Sadek, zachowanej zwartej bryły, symetrycznej kompozycji elewacji frontowej, lukarny dachowej, ceramicznego pokrycia dachu oraz charakterystycznych geometrycznych detali elewacyjnych, stanowiących przykład skromnej zabudowy mieszkalnej pierwszej połowy XX w.

Stan zachowania budynku należy określić jako dostateczny. Zachowana jest ogólna bryła oraz podstawowy układ kompozycyjny elewacji frontowej wraz z centralną lukarną i detalem geometrycznym. Negatywnie na odbiór obiektu wpływają przekształcenia wtórne, w tym wymiana stolarki okiennej, wprowadzenie współczesnych daszków oraz zaniedbanie elewacji i otoczenia. Widoczne są ubytki tynku oraz ogólne oznaki braku bieżącej konserwacji.

Zaleca się zachowanie bryły budynku oraz jego osiowej kompozycji z centralną lukarną jako głównym elementem kształtującym elewację frontową. Wskazane jest przeprowadzenie prac remontowych elewacji, obejmujących uzupełnienie ubytków tynku, naprawę spękań oraz uporządkowanie kolorystyki w sposób dostosowany do skromnego, historycznego charakteru obiektu.

W miarę możliwości należy rozważyć wymianę stolarki okiennej na rozwiązania bardziej odpowiadające historycznym podziałom, proporcjom i materiałowi.

Zaleca się uporządkowanie otoczenia budynku poprzez usunięcie nadmiernej roślinności oraz elementów przypadkowych, co pozwoli na lepszą ekspozycję obiektu i poprawi jego odbiór w przestrzeni miejscowości.

W przypadku prac przy dachu należy zachować ceramiczny charakter pokrycia dachowego, a w razie konieczności jego wymiany zastosować materiał o zbliżonym charakterze, formie i kolorystyce. Należy również zachować geometrię dachu oraz centralną lukarnę jako istotny element kompozycji elewacji frontowej.

Prace budowlane przy obiekcie wymagające pozwolenia na budowę lub zgłoszenia podlegają uzgodnieniu z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków w trybie przepisów Prawa budowlanego oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zaleca się również wcześniejsze konsultacje z urzędem ochrony zabytków na etapie planowania prac, w tym prac niewymagających pozwolenia.

**Kinga Makowska
Michał Horbowicz
Ochrona Zabytków KRESY
03.2026 r.**

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków